

DRACS I BÉSTIES FOGUERES

Jan Grau

Els orígens del drac entronquen amb les pors ancestrals de la raça humana. El drac és un compendi de parts dels animals que de sempre han estat temuts: ales de rat-penat, urpes de l'àliga, escates de serp...

Els nostres avantpassats anomenaven drac a qualsevol animal desconegut i ferotge. Imaginem-nos la gent de l'Edat Mitjana, amb les seves pors i el seu desconeixement de la fauna. Imaginem-nos que qualsevol incursió sarraïna deixa algún animal com un cocodril, que tenint gana es berena una ovella i deixa malparat un pastor. No costa gaire imaginar que quant la notícia corrent de boca en boca arriba a les autoritats, la bèstia ha augmentat de tamany, li han crescut ales i s'ha cruspit tot un ramat amb el gos i mitja dotzena de pastors.

Tots els herois llegendaris han mort un drac o altre, com el Drac de Sant Llorenç del Munt, que diferents unes versions va ser mort per Guifré el Pelós o per Soler de Vilardell. També els sants han acabat amb dracs, com Sant Mer, que va amansir el Drac de l'estany de Banyoles i el va portar lligat amb un cordill al poble, on en van fer mandonguilles. I no ens oblidem de la gesta de Sant Jordi matant el drac per alliberar la donzella, una donzella que tot sovint és identificada amb Catalunya i un drac que ha estat tot aquell qui ha fet la guitza al nostre país.

Hi ha qui diu que el drac va restar en el subconscient de la gent pel record dels monstres supervivents de la prehistòria. Sigui com sigui, quan es comencen a fer les processons de Corpus i van apareixent gegants i bèsties diverses, el drac hi és des del primer moment.

Al Llibre de les Solemnitats de la Ciutat de Barcelona, datat l'any 1424, apareix un inventari de tots els elements i representacions que concorrien a la processó. A la relació ja hi surt un drac, acompanyant a Santa Margarida. També hi surt una Víbria, una bèstia com el drac, però més ferotge i amb pits. És a dir, una mena de drac femení. En aquells temps, en lloc de llençar "carretilles", les bèsties fogueres duïen foc grec i no solament eren els dracs, sinó també els bous i mulasses.

A Catalunya actualment tenim un munt de dracs i altres bèsties que llencen foc. N'hi han amb una història ben marcada com el de Solsona, el de la Bisbal d'Empordà o el de Vilafranca del Penedès, tots tres datats de més de dos segles enrere. Molts altres indrets han tingut tradicionalment bèsties de foc, però és a partir dels anys setanta, amb la recuperació del carrer com a espai lúdic, que es recuperen i reinventen les nostres tradicions.

De la mateixa manera que molts llocs es fan amb uns gegants, molts d'altres construeixen una bèstia de foc. El fenomen es deu bàsicament a la incorporació d'activitats de foc als programes de festes i a la proliferació de colles de diables. Barcelona, l'any 1981 s'inventava una activitat amb un nom que ràpidament seria assumida per moltes altres poblacions: el correfoc !.

Les bèsties però ja no són solament dracs. Reviuen elements desapareguts com el Lleó, la Víbria, la Momerota, el Bou.... i també néixen nous elements relacionats amb la població que els construeix, com la Serpent, el Conill, el Gat, la Garsa, el Griu, el Pollastre, l'Alicorn... entre molts d'altres.

Els dracs però segueixen tenint el protagonisme que els ofereix el seu simbolisme i les possibilitats plàstiques de la seva figura. Això sí, ja no són el cúmul de les pors, sino que són un dels protagonistes culminants de la festa.

Jan Grau
19/03/95